Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՔ – ԲԺՄԱԿԱՆՔ

● Դշ. 3 Մարտ.— Վարդանանց մեծահանդէս նախատօնակին ի Ս. Ցակոբ նախապահով Լուսարարապետ Գեղշ. Տ. Հայրիկ Արքեպս.։

● Երք. 4 Մարտ.— Ս. Վարդանացից զօրավարացն մեծաց (Հիւանդական և տօն ոգեպաշտ)։ Պատ. Տաճարի Աւագ Սեղանին վրայ պատարագեց, ի բացակայութեան փառաց. Վարժարանի և Ընծայարանի Տեսչին (որուն իրաւունքն է Ս. Պատարագ մատուցանել Վարդանանց տօնին) Վարժարանի Փոխ-Տեսուչը՝ Հաղ. Տ. Տաճեր Արդ. Ղազիկեան։ Քարոզեց Հաղ. Տ. Նշանեան Վրդ. Բագաւեանն, թնդանի ոտնձգութեամբ տեղի ունեցած (Հմմտ. Ը. 35)։ Քարոզէն ետք, Գեղշ. Տ. Սուրէն Արքեպս. ի նախապահութեամբ, կատարուեցաւ Հայրապետական Մաղթանք՝ ի. Ս. Օծութեան Տ. Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Վեհ. Կաթողիկոսի անուան տօնին առիթով, խոկ Ս. Պատարագէն ետք, դարձեալ Գեղշ. Տ. Սուրէն Արքեպս. ի նախագահութեամբ, հոգեհանգստեան Հանդիսաւոր պաշտօն ընդհանուր հայ նահատակաց հոգիներուն համար։

● Ուր. 5 Մարտ.— Քան տասնօրեայ Ս. Պատարագ մատուցեցաւ. Ուղղափառ Առաքեալ Ս. Մարիա Աստաբատնի հիւղիցին մէջ։ Ժամաբարձ էր Հաղ. Տ. Մամուէլ Արդ. Ազդեան։ Երբ ու պարծի Քաջարձերուն նախագահեց Լուսարարապետ Գեղշ. Տ. Հայրիկ Արքեպս., որ հետք Մեծարելի առաջ խօսեցաւ Հայ և Աւորի հիւղիցիներուն եղբայրակցութեան և սիրեկան մեր իրաւունքը եղող այս պատարագին մասին։ Արարողութեանց ատաբանին, Մաղթանքները պատասխանեցաւ Առաջնոյ Գեղշ. Եպս.էն։

● Շր. 6 Մարտ.— Քան տասնօրեայ, երեկոյեան Ժամերգութեան ընթացքին, Պատ. Տաճարի խորհրդանշերն ու դիմաւոր արարողութիւնները վարչագործեցան։

● Կիր. 7 Մարտ.— Բուն Բարեկենդան։ Փակեալ-Խորանի Ս. Պատարագը Պատ. Տաճարին մէջ մատոյց Հաղ. Տ. Դանիէլ Արդ. Շամլեան։ Դպիրի դրիճին փարթ տանտիրն մէջ։ Դպրապետի պաշտօնը վարեց, ընկալեալ տասնօրեայ Համառօտ, Լուսարարապետ Գեղշ. Տ. Հայրիկ Արքեպս.։

● Դշ. 10 Մարտ.— Սկիզբ կարգաց Մեծի Պահոց։ Առաւօտուն, Պատ. Տաճարին մէջ կատարեցաւ Մեծ Պահոց Հիւթեւագործի առաջին Ժամերգութիւնը, խոկ երեկոյեան՝ Հանդիսաւոր Ժամերգութիւն։

● Երք. 11 Մարտ.— Իրիկուան Ժամը 7-ին, Պատ. Տաճարին մէջ պատարագեցաւ Մեծ Պահոց առաջին Հիւթեւագործ Ժամերգութիւնը, նախպատուհութեամբ Գեղշ. Տ. Սուրէն Արքեպս.ի։

● Ուր. 12 Մարտ.— Երեկոյեան Ժամերգութիւնն ալ նախատօնակը պատարագեցաւ Մաշտոցեանի Ս. Թարգմանչաց Հիւղիցիին մէջ, որ Ժամաժանակ Հնաոգրատանն է Ս. Աթոռոյս։ Հանդիսապետի էր Հնաոգրատան Տեսուչ Գեղշ. Տ. Նորայր Եպս.։

● Շր. 13 Մարտ.— Ս. Թէոդորոսի զօրավարին։ Առաւօտեան Ժամերգութիւնը պատարագեցաւ և Ս. Պատարագը մատուցեցաւ ի Ս. Գարան։ Ժամաբարձ էր Հաղ. Տ. Վահան Արդ. Թոփալեան։

Այս կիրակի եօթը Ժամը 3-ին, Ամեն. Գաղթերէրբ Ս. Հոր դիմաւորութեամբ, Մեծարանութիւնը Հնդամասփիւռքեայ մուտք գործեց Ս. Ցարութեան Տաճար, ուր պատարագեցաւ նախատօնակը Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ հիւղիցիին մէջ։ Ապա կատարուեցաւ Տեսարանական Արարողութեամբ ոտնդիմանալ Քաղաքապետ Տաճկաց Նեղ։ Քաղաքապետի էր Հաղ. Տ. Նշանեան Վրդ. Բագաւեան։

● Կիր. 14 Մարտ.— Արտաքսման։ Գիշերային և առաւօտեան Ժամերգութիւնները պատարագեցան և Ս. Պատարգը մատուցեցաւ ի Ս. Ցարութիւն, Ս. Երիքոյր Լուսաւորիչ հիւղիցիին մէջ։ Ժամաբարձ էր Հաղ. Տ. Վահէ Արդ. Թէմուճեան։ Ս. Պատարագէն ետք կատարուեցաւ Մեծարանական Պրոտեանց ոտնդիմանալ Քաղաքապետ Տաճկաց Նեղ։ Քաղաքապետի էր Հաղ. Տ. Նշանեան Վրդ. Բագաւեան։

● Կիր. 14 Մարտ.— Արտաքսման։ Գիշերային և առաւօտեան Ժամերգութիւնները պատարագեցան և Ս. Պատարգը մատուցեցաւ ի Ս. Ցարութիւն, Ս. Երիքոյր Լուսաւորիչ հիւղիցիին մէջ։ Ժամաբարձ էր Հաղ. Տ. Վահէ Արդ. Թէմուճեան։ Ս. Պատարագէն ետք կատարուեցաւ Մեծարանական Պրոտեանց ոտնդիմանալ Քաղաքապետ Տաճկաց Նեղ։ Քաղաքապետի էր Հաղ. Տ. Նշանեան Վրդ. Բագաւեան։

● Երք. 18 Մարտ.— Իրիկուան Հանգստեան քարոզեց Լուսարարապետ Գեղշ. Տ. Հայրիկ Արքեպս., վերլուծելով խնամք ապաշխարութիւն բառին ու յայտնելով Թէ իրական ապաշխարութիւնը մանկէն կերտուելիքն հրամարհել ուելի կը կայանայ մեղքերէ և մոլութիւններէ հրամարումին մէջ։ յորդորեց հաստատակամները որ այդ ճամբով պատասխանեն իրենց հոգիները, որպէսզի ի վիճակի ըլլան Փրկչի հրաշափառ Յարութեան տօնը գիմաւորել մաքուր հոգիով։

● Շր. 20 Մարտ.— Ս. կիւրղի Երուսաղէմայ Հայրապետի տօնին ատիթով, Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Մաշ Տաճարի Աւանդատան Ս. կիւրղի սեղանին վրայ։ Ժամաբարձ էր Հաղ. Տ. Վաղարշ Արդ. Խաչատուրեան։

● Կիր. 21 Մարտ.— Ամառակիս։ Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Գլխադիր։ Ժամաբարձ էր Հաղ. Տ. Մամուէլ Արդ. Ազդեան։ Քարոզեց Գեղշ. Տ. Սուրէն Արքեպս. Քէմհեանն, տեսիսարանելով Աստուծոյ Աւետարանական ատաչը։ Ս. Պատարագէն ետք մը և քաղցր Հոգեհանգստեան Եղբայրանիկ Խնամեալ կայանէն։

● Երք. 25 Մարտ.— Իրիկուան Հանգստեան քարոզեց Գեղշ. Տ. Նորայր Եպս., բնաբան ունենալով «Ապաշխարութեան պատասխան ատաչի լինի և լուսաւոր զպաշտօնեայն ժեղացն։ Ցայտնեց Թէ բոլորի մը անկեղծ ապաշխարանքն ու զղջումը բաւ են սրբելու Երկար տարիներու ընթացքին գործած մեր բազմատեսակ մեղքերը, ու իրրեւ օրինակ յիշեց Ս. Գրքէն մեծ ապաշխարողները, յորդորելով հաւատացեալները նմանիլ քանալ անոնց։

● Կիր. 28 Մարտ.— Ցնծասիկ։ Ս. Պատարագը մատուցեցաւ ի Ս. Ցակոբ, Ս. Կարապետի խորանին վրայ։ Ժամաբարձ էր Արժ. Տ. Կարապետ Քհնյ. Ազդէրեանան։

digitised by A.R.A.R.@

● Ուրբ. 1 Ապրիլ.— Իրիկուան Հանդէսի քաղաքային Հոգ. Տ. Ներսէս Վրդ. Բալուեճեան, բնաբան ունենալով՝ «Հաստատ մարդ ըստ պատկերի մեր» (Ծննդ. Ա. 26)։

● Շբ. 3 Ապրիլ.— Ս. Գառնասուն Մանկացն Սեբաստիոյ։ Ս. Պատարագը մատուցեցաւ ի Ս. Գրիգորիս։ Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Ծովինէ Վրդ. Մամուրէ։ Վերաբերմամբ կատարեցաւ Գառնասն Մանկանց նկարին առջեւ հանուած խորանէն, որուն դիմաց ջահերը կը վառէին 40 պղպեղորդի կանթեղներ՝ ատեցասպան տանձագոյն լիճը խորհրդանշող։

— Դէպքէն ետք, Ամեն. Գաբրիելը Մ. Հօր գըլխաւորութեամբ, Աղաչեալ Քրիստո Հաշտարարով մատուր գոհեցաւ Ս. Ընծայութեան Տաճար։ Ս. Գերեզմանի(*) ոհակէն ետք, Քահանան իջաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, ուր պաշտօնեան երեկոյեան ժամերգութիւնն ու նախատօնակը։ Ապա կատարուեցաւ Տնօրինական Սրբատեղեաց այցելութեան Շաղխատուր Քահոր Տաճարէն Նեռս Քափօթեանի Հոգ. Տ. Ծովինէ Վրդ. Մամուրէ։

● Կիր. 4 Ապրիլ.— Դասաւորիչ։ Գիւնէրային և ատաւանան ժամերգութիւնները պաշտօնեցան ի Մ. Գրիգոր Լուսաւորիչ։ Ապա Ամեն. Գաբրիելը Մ. Հայրը Հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց Քրիստոսի Մ. Գերեզմանին վրայ, որմէ ետք նախագահեց Նոյնին և Պատանեկութեան չորի կատարուած մեծ Ծոմածածկ Քափօրին։ Քափօրը վերջացաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ։

● Շբ. 8 Ապրիլ.— Իրիկուան Հանդիսի քարոզն ունէր Հոգ. Տ. Կիւրեղ Վրդ. Գաբրիէլեան, նիւթ ընտրելով ազօքի ու ողորմածութիւնը իբրեւ երկու կարեւորագոյն գործօնները մեր սրբութեան ու կատարելութեան առաջնորդող։

● Ուր. 9 Ապրիլ.— Նախատօնակին ի Մ. Ծածկոյ նախապահեց Լուսարարապետ Գերշ. Տ. Հայրիկ Արքեպս.։

● Շբ. 10 Ապրիլ.— Ս. Հօրմ Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին Մուտն ի Վիրապ տանին առքեր, առաւօտեան ժամերգութենէն ետք Ս. Լուսաւորչի մատուռը իր հանդիսաւորութեան Քափօրով փոխադրուեցաւ Ալաչ Սիգան, ձեռամբ Լուսարարապետ Գերշ. Տ. Հայրիկի Արքեպս.։ Ապա Ս. Պատարագ մատուցիչ եղաւ Մայր Տաճարի առաջնորդ Ս. Լուսաւորչի Սեղանին վրայ։ Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Վահէ Արդ. Թոխաճեան։

— Դէպքէն ետք, Գերշ. Տ. Սուրէն Արքեպս. Գլխաւորութեամբ, մեծաքանակ հայերը ճեմելաշրջիկով մը տեղափոխուեցան Ս. Էջմիածին, ուր Ս. Աթոռոյս Կաթողիկոսական Փոխանորդ Գերշ. Տ. Գարեգին Արքեպս. Յովսէփեանի հետ ճաշկերոյթ մը տրուեցաւ։

(*) Այս տօնին, ընկալեալ սովորութեան համաձայն, Ս. Գերեզմանի ախոյեան հոգ. Միաբանութիւնը քափօրով կ'իջնէր Գիւտ հայի այրը, յաչխտ և յերկրպագութիւն Սրբավայրին, որ կը պատկանի Լատինաց և որ տարին երկու անգամ, Հաչկան Ժամ, կը դրաւի Հայոց տրամադրութեան ներքեւ։ Այս տարի, Լատինի Գիւտ հայի այրէն ներս ընդհանուր Հոգեպատրաստութեան ծեռնարկին ըլլալով, կարելի չեղաւ այս իրաւունքը չարգել։

● Ուրբ. 11 Ապրիլ.— Գալստեան։ Առաւօտեան ժամ. 8–ին, Լուսարարապետ Գերշ. Տ. Հայրիկի Արքեպս.ի գլխաւորութեամբ, Միաբանութիւնը ընծայաբերելով բարեգործ Զիքիենց Լեո և Հաչտ. Հաչտարդով մատոյց գոհեցաւ Հոգեպատրաստի Սրբատեղին, ուր մեր վարժարանի մէկ պատարագից Հոգ. Տ. Ծովինէ Վրդ. Մամուրէ, եպիսկոպոսական խորհ ի գլուխ։

● Երե. 15 Ապրիլ.— Երեկոյեան, Մայր Տաճարին մէջ պաշտօնեցաւ Մեծ Գահոց վերհատարակի վերջին ժամերգութիւնը, իսկ կէսգիշեր վերջին հնաոսպական ժամերգութիւնը։

● Շբ. 17 Ապրիլ.— Զիշտաւակ յարութեան Վարդանդ Ս. Պատարագի մատուցիչ եղաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ։ Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Վարդգէս Արդ. Նահապետեան։ Ս. Պատարագի ընթացքին Ս. Քարոզ Հանդիսաւոր Քահոր Տաճարէն Նեռս Քափօրեան էջ Հոգ. Տ. Նեռսէս Վրդ. Բալուեճեան։

● Կիր. 18 Ապրիլ.— Զատկական։ Գիշերային և առաւօտեան Ժամերգութիւնները պաշտօնեցան ի Մ. Գարեգրիչ, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ։ Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Տաճիկ Արդ. Ղազիկեան։ Ս. Պատարագէն ետք կատարուեցաւ Մեծաւանդակ Քափօր Գրիգորեան Ս. Գերեզմանին և Պատանեկութեան չորի, գլխաւորութեամբ Լուսարարապետ Գերշ. Տ. Հայրիկի Արքեպս.ի։ Քափօրականք ի ձեռն ունէին արմաւենիներ և Զիքիենի ոստեր, իսկ մեր Քափօրին կը հետեւէին Ղազոց և Աստուց Քափօրները։ Արարողութիւնները ուսանեցան ժամը 1.30ին, գորմէ ետք Միաբանութիւնը չքերթով Ճաշարան եկաւ գեղի Մայրավանք և Հայոց Թագի մատուռէն մեր գիրքերը չարականը երգելով քաշքշացաւ Գաղթականաց։

— Կէսօրէ ետք, Ս. Ծածկոյթանց չքերազարդուած Մայր Տաճարին մէջ կատարուեցաւ նախ Աճեղաս-

digitised by A.R.A.R.@

տանդ, Գեղ. Տ. Սուրէն Արքեպ. Նախաձեռնութեամբ, և ապա օրական յատուկ չարականներով ընդմիշտ հրեշտակի ժամերգութիւնը և Ջեռնոցեցւոյ խորհրդաւոր աղաղակութիւնը, որուն ընթացքին Հայր. Տ. կիւրեղ Վրդ. Գարիկեան Աւագ Սեղանի բեմէն կարգաց հոգեւոր պիտով և հանապազորդ վարագոյր բացող բարեպաշտ ուխտաւորաց անուններ, և կոչ ըրաւ բոլորին որ իրենց լուսանկարով նպաստեն Ազունիէի Ազգ. Տունին։ Այդ նպատակաւ, պնդուներ գետնուած էին եկեղեցւոյ գոյք մուտքերուն։

● Գ., 20 Ապրիլ.— Աւագ Երէքշաբթի (Ցիշատակի Տասն Կուսանաց) և Աստուածածնի։ Ս. Պատարագը մատուցանեցաւ Ս. Ծարաւիքեան Տաճարի գաւիթին վրայ բացուող Ս. Ըռգհանեան Ուխտարանի հայրապետական մատրան մէջ։ Ժամադրեն էր Հոգ. Տ. կիւրեղ Վրդ. Գարիկեան, որ ապա գլխաւորեց Տաճարէն ներս կատարուած Տեղիական Սբբասիրեաց ոյրկութեան Քաւութը։

● Ե., 22 Ապրիլ.— Աւագ Հինգշաբթի (Ցիշատակի Ընթրից)։ Աւետարան, Մայր Տաճարին մէջ պատրաստուած մեծագոյն Ապաշխարութեան Կարճ Պատարագ մը եղաւ, Մայր Տաճարի Աւագ Սեղանին վրայ մատուցուեցաւ Հանդիսաւոր Ս. Պատարագ։ Ժամադրեն էր Գեղ. Տ. Ասողիկ Եպս. Ղազարեան։ Կարգադրուած էր Ս. Բաթոնց Հայրապետի Հաղորդութեան Ձեռը։ Բազմահարիւր հաւատացեալներ ասպան Ս. Հաղորդութեան։

— Կէսօրէ եաք, Մայր Տաճարին մէջ կատարուեցաւ Վերանալուստի կարգը, տապատրիկ խորհրդատարութիւնով և նախագահութիւնով Ամենն. Պատրիարք Ս. Հօր։ Լուսադեմի արարողութենէն եաք, քանի մը վարդապետներ, Անկլիկան Գեղ. Աբքեպ. գրնատուղութենով և Աւագ Սեղան բարձրանալով, Աւետարանը կարդաց Ս. Ուխտարան։ Արարողութենէն ետքիսկ նոյն Վանք. Մահճակալը, ինչպէս նաեւ պահուած դիմակներ և հիւպատոսական մարմիններէն բարձրատիճան հրաւիրեալներ։

— Ժամը 5-ին, փոքր Քաւիր մը այցելեց Ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցին (Քրիստոսի Առաջին Բանտը)։ Ս. Ձիթենիներ Ծառին առիթ կատարուած Ուխտարանի ընթերցումէն ետք, եկեղեցիի Տեսուչ Հոգ. Տ. Արշակ Արզ. Պալատեանի խօսքով ճնշուած չարչարանաց խորհուրդին շուրջ, ուխտաւորները մասնակ նաեւ պատմականը նոյն վանքին։

— Իրիկուան ժամը 7·30-ին, Մայր Տաճարին մէջ կատարուեցաւ Հիսուսմուտի կարգը, տիրադրութիւն խորհրդատարութիւնով, որ տեւեց մինչեւ կէս գիշեր։ Հոգ. Տ. Շահէ Վրդ. Ազէմեան կուտ քարոզով մը վեր հանեց գլուխ գիշերօրեան փրկարար նշանակութիւնը։

● Ուր. 23 Ապրիլ.— Աւագ Ուրբաթ (Ցիշատակ Խաչելութեան)։ Կէսօրին, Ս. Ծարաւիքեան Տաճարի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին մէջ կատարուեցաւ Ս. Խաչելութեան կարգը, Նախագահութեամբ Հոգ. Տ. կիւրեղ Վրդ. Գարիկեանի։

— Կէսօրէ եաք, Մայր Տաճարին մէջ պատրաստուեցաւ մեծագոյն Ջեղգմանդ կարգը։ Հանդիսականի էր Ամեն. Պատրիարք Ս. Հայրը։ Նեբկայ էր մեծ թիւով ժողովուրդ։

● Շբ. 24 Ապրիլ.— Աւագ Շաբաթ (Ձրագալոյց Ս. Զատկի)։ Առաւօտեան ժամը 8-ին, փոքր Քաւիր մը, գլխաւորութեամբ Աւագ Քահանային Հոգ. Տ. Գէորգ Վրդ.ի, սկսեցաւ Ս. Ծարաւիքեան Տաճար, կատարելու համար Տաճարի դրան պաշտօնական բացումը։

— Ժամը 10·15-ին, Ամեն. Պատրիարք Ս. Հօր գլխաւորութեամբ, Միաբանութիւն և ուխտաւորութիւն սկսան Ս. Ծարաւիքեան Տաճար, ուր յաջորդաբար կատարուեցան Լուսաւորչայի չքեղաշուք հանդիսութիւնն ու Քաւիրը։ Ժամը 1-ին, Ճեմասց Քաւիրէն եաք, Ճեմասց Ամեն. Պատրիարքն ու մեր Լուսաւանը՝ Հոգ. Տ. կիւրեղ Վրդ. Գարիկեան, զգեստաւորուած, մտան Ս. Գերեզման, ուրկէ քառորդ մը եաք դուրս պիտի գար նուիրական լոյսը, որպ պիտի լուցուէին Տաճարէն ներս խտուած բազմագոյն և բազմաձայն հաւատացեալներու մոմերը, առանձնով ընդհանուր խանդավառութիւն, մինչ զուարթօրէն կը հնչէին հայկական և յունական բոլոր զանգերն ու կիսնկիները Տաճարին։ Լուսակիրներ անհնարին մը մէկ հունիսական լոյսը կը հասցնեն Ս. Գերեզմանին հոյող վերնատան մեր պատրաստի մէջ իր տեղը գրաւած Ամեն. Պատրիարք Ս. Հօր, որ տեսիլ կ'օրհնէ վարը խտուած ուխտաւորաց բազմութիւնը։ Անմիջապէս Ս. Գերեզմանին շուրջ ընթացք կ'առնէ մեր Քաւիրը, զոր կը գլխաւորէր Հոգ. Լուսաւան Հայրը՝ հոգեհոգապատանի խոյր և գլուխ, և որուն կը հետեւէին Ղազար և Ասպուոց Քահանաները։ Ժամը 2·30-ին, Միաբանութիւնը վերագարձաւ Մայրավանք։ Դասի Բերդին դիմաց, Ամեն. Պատրիարքն ու Հոգ. Լուսաւանը զգեստաւորուեցան, մինչ դպիրներ երգել սկսան Ճաշութեան շարականներ։ Քաւիրը վերջացաւ Մայր Տաճարին մէջ։

— Ժամ մը եաք, Մայր Տաճարին մէջ կատարուեցաւ Ձրագալոյցի արարողութիւնը, որուն առաջին Աւագ Սեղանին վրայ մատուցուեցաւ երեկնոդեմի խորհրդատար Ս. Պատարագը, զոր մատոյց Հոգ. Տ. Նեբեհէ Վրդ. Բաղտեհեան։ Ապա Գեղ. Տ. Սուրէն Արքեպս. Նախաձեռնեց Ս. Զատկի նախատնակին, որմէ եաք Վայոր յարեաւ չարականը երգելով Միաբանութիւնը յարձրացաւ Սեղանատուն՝ ընթրելէ։

● Կիր. 25 Ապրիլ.— ԶԱՏԻԿ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՑՆԱՒՆ։ Պէյնրտան ժամը 2-ին, Միաբանութիւնը արթուն է արդէն ու ձէս ժամ եաք Գեղ. Տ. Սուրէն Արքեպս. գլխաւորութեամբ, կը մեկնի Ս. Ծարաւիքեան Տաճար, ուր կը պատրաստ առաւտեան ժամերգութիւնը մինչեւ գՀարցդ, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ։ Ապա Միաբանութիւնը զգեստաւորուելով կ'երթէ Ս. Գերեզմանին չբնարհը, ուր արարողութիւնները ամրողջանալէ յետոյ կը կատարուի մեծահանդէս Քաւիր Գրիգոր Ս. Գերեզմանին և Գատանատեղւոյն շուրջ։ Մեր Քաւիրին կը հետեւէին Ղազաց և Ասպուոց Քահանաները։ Քաւիրի ընթացքին

digitised by A.R.A.R.@

կատարուեցաւ Վանդատանդ։ Առաւօտեան ժամը 6·30–ին, հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցեցաւ Քրիստոսի Ս. Գերեզմանին վրայ։ Ժամադարձի էր Լուսարարապետ Գերդ. Տ. Հայրիկ Արքեպս. Աթալեան։ ժամը 9–ին, Միաբանութիւնը, գլխաւորութեամբ Ամենայ Պատրիարք Ս. Հօր, ճամբայ ելաւ դէպի Մաքսաւենք և Հայոց Թագի մուտքէն Սուրբ Գերեզմանին շքեղազարդ եւ երգեցողութեամբ բարձրացաւ Պատրիարքարան։

— Կէսօրէ ետք, Մաքսաւենքի մեծ բակին մէջ կատարուեցաւ Զատկական մեծ Վանդատանդը։ Հանդիսապետն էր Ամենայ Պատրիարք Ս. Հայրը։

● Բ։ 26 Ապրիլ։— Ճիշտ տասն Մեռելոց։ Մայր Տաճարի Առաջ Սեղանին վրայ մատուցեցաւ Հանդիսաւոր Ս. Պատարագ։ Պատարագիչն էր Ամենայ Պատրիարք Ս. Հայրը, որ խօսեցաւ յոյժ ապատրիչ քարոզ մը Քարոզիչի առաքելութեան մասին, բնական ունենալով՝ ձեռնասէր դիս և զգօրութիւն յարուցիչի նորոգ Առաքեալին խօսքը։ Ճեռով ուխտաւորներուն խօսեցաւ Սրտաճաղձի բացառիկ Նշանակութեան ու անոր Սրբազաններէն ներս յընթացս դարուց արձագանգ ու անահմանի զոհողութիւններով չհասած մեր իրաւունքներուն մասին ու փակեց իր քարոզը՝ անոնց ուղղուած ողջերթի խօսքերով։ Ս. Պատարագէն ետք, Ամենայ Պատրիարք Ս. Հայրը, ամբոխնախի ներքեւ և Ս. Խաչափայտի մասունքի ի ձեռին, նախագահեց Մայր Տաճարին մէջ կատարուած մեծահանդէս թափօրին, որուն ատարին երգեցիկ Ճեմասպարէզը, յատկապէս ուխտաւորաց համար։ Ապա Միաբանութիւնը Քրիստոս Յարեաւ շքեղակազմ երգեցողով բարձրացաւ Պատրիարքարան, ուր Ամենայ Պատրիարք Ս. Հայրը Պահպանիչով փակեց հանդիսութիւնը։

● Գշ։ 27 Ապրիլ։— Գ. Օր Ս. Զատկի։ Ըստ սովորութեան, Ս. Պատարագ մատուցեցաւ Ս. Գերեզմանի մէջ։ Ժամադարձն էր Հոգշ. Տ. Վահան Արգ. Թօփալեան։ Ապա Հոգշ. Տ. Գէորգ Վրդ. Նազարեանի նախագահութեամբ կատարուեցաւ Հոգեհանգստեան պաշտօն՝ ի խնդրոյ ուխտաւորաց Նշելեաներուն հոգիներուն համար։

● Գշ։ 28 Ապրիլ։— Այս առթիւ, Ս. Խոյր Աւետման տօնը Առաջ Օծումեանի ընթացքին հանդիսաւոր ըլլալով, կարելի չեղաւ կատարել իր բուն օրին։ Ան այլ, Զատկի տօներէն առաջուան ըլլալով, տօնակատարեցաւ 29 Ապրիլին կատարելի Քրիստոնէական եկեղեցւոյ կաթուղիկոսի տօներէն այս մէկը, որուն նախատօնակը այս երեկոյ պատարագիչ Մայր Տաճարին մէջ, Լուսարարապետ Գերդ. Տ. Հայրիկ Արքեպս. Նախագահութեամբ։

● Երկ։ 29 Ապրիլ։— Այսօր կատարուեցաւ Ս. Կոյսի Աւետման Հրաշափառ տօնը։ Առաւօտեան ժամը 8–ին, Գերդ. Տ. Նորայր Եպս. գլխաւորութեամբ, Միաբան Հայրեր ինքնաշարժներով մեկնեցան Գեթսեմանի Ձորը ու հաշրաչափառով մուտք գործեցին Ս. Աստուածածնայ Տաճար, ուր Տիրամօր Ս. Գերեզմանին վրայ հանդիսաւոր Ս. Պատարագը մատուցի Հոգշ. Տ. Գէորգ Վրդ. Նազարեան՝ եկեղեցական խոյր է գլուխ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

● Ուր. 5 Մարտ.— Կէսօրէ ետք, Ծոյն–Կաթուղիկ Պատր. Փոխանորդ Գերդ. Տ. Ճիւորճիլ Եպս. Ապոս–Սաստակի յոգեթաղիստութեան, իրենց եկեղեցւոյն մէջ, ներկայ եղան Լուսարարապետ Գերդ. Տ. Հայրիկ Արքեպս.ի Աւագ Քարտման Հոգշ. Տ. Գէորգ Վրդ., Արթ. Տ. Կարապետ Քհնյ. Այդրճեանի և Տիրոջ կարպիս Հիներեանի։

● Գշ։ 16 Մարտ.— Ս. Քաղաքս այցելող Ֆրէնկրաթի Եպիսկոպոսի (Անգլիացի) և իրեն ընկերացող ուխտաւորաց խումբին ի պատիւ Ամպատաւոր պատգամին մէջ արուած քէյտեհանիին ներկայ եղան Լուսարարապետ Գերդ. Տ. Հայրիկ Արքեպս., Հոգշ. Տ. Գէորգ Վրդ. և Տիրոջ կարպիս Հիներեան։

● Բշ. 22 Մարտ.— Արաբ Լիկայի Հիմնարկութեան Խանամեակին առթիւ, Ամպատաւոր պատգամին մէջ արուած ընդունելութեան ներկայ գտնուեցան Լուսարարապետ Գերդ. Տ. Հայրիկ Արքեպս., Հոգշ. Տ. Գէորգ Վրդ. և Տիրոջ կարպիս Հիներեան։

● Գշ. 30 Մարտ.— Միջին Արեւելքի Ամերիկեան Բարեկամներու Ընկերութեան փոխ–նախագահ Տիրոջ Հարօլտ Մայների և իր տիկնոջ ի պատիւ, Սէնթիր Ճօրճ Նորակառոյց պանդոկի մէջ սրուած ընդունելութեան ներկայ եղան Լուսարարապետ Գերդ. Տ. Հայրիկ Արքեպս., Հոգշ. Տ. Գէորգ Վրդ. և Տիրոջ կարպիս Հիներեան։

● Գշ. 31 Մարտ.— Երեմեան Տեսուչ Հոգշ. Տ. Ճոլսէթի Վրդ. Մամուր վերադարձաւ Եգիպտոսի իր երիմանակ արձակուրդէն։

● Բշ. 12 Ապրիլ.— Իսլամաց Գուրբան պայրամի առթիւ, կէսօրէ առաջ, Ամենայ Պատրիարք Ս. Հայրը, ընկերակցութեամբ Գերդ. Տ. Հայրիկ Արքեպս.ի, Դիւանապետ Հոգշ. Տ. Ճաճէ Վրդ. Ակէմեանի, Աւագ–Քարտման Հոգշ. Տ. Գէորգ Վրդ.ի և Տիրոջ կարպիս Հիներեանի, Հողմանոցական այցելութիւն տուաւ Քաղաքի Վալի. Մուհաիդդինի, Ընդհ. Նահիկանապետին, Զինուորական Ընդհ. Հրամանատարին, Քաղաքապետին, Սէնէսուական Աթաթուրք Հիւպատոսին և նախկին Կառավարիչ Խվիչ Նուռէյիսին։

— Նոյն առթիւ, Ամեն. Պատրիարք Ս. Հայրը շնորհաւորական հեռագիր մը յղեց Ն. Վհկ. Քաղաքին՝ Սմմանի Արքունիքէ։

● Երբ։ 15 Ապրիլ.— Երուսաղէմի Հայկական Թաղատուրքերեան վերջին Գահակառավար Նշանակեալ Իշխան Հասանի Երեսուներէ պաշտօնական այցելութեան առիթով, Պատրիարքարանիս կողմէ Կառավարչատան դիմաւորութեան գացին Լուսարարապետ Գերդ. Տ. Հայրիկ Արքեպս. և Տիրոջ Կարպիս Հիներեան։

● Ուր. 16 Ապրիլ.— Կէսօրէ առաջ, Ս. Ուխտիս Միաբան Գերդ. Տ. Առոյիկ Եպս. Ղազարեան Հայաստանէն դարձով ժամանեց Ս. Աթոռ։ Ընդունելութեան «Հրաշափառով», և Ս. Խաչափէ մասունի մէջ իր ուխտ կատարելէ յետոյ եկեղեցւոյ մէջ Ս. Ճաճոբանց Միաբանութեան և ներկայ Ժողովուրդին փոխանցեց Ն. Ս. Օծութեան Հայրապետական ողջոյնները ու

digitised by A.R.A.R.@

բարձրացաւ Պատրիարքարանի Գերդ. Սրբազանը 6 օրւայ մեաց մեր մէջ, մասնոյց Աւետ Հիսուսքրիստի հանդիսաւոր Ս. Պատարագը և նոյն օրը կէսօրէ ետք մեկնեցաւ Պաղտատ, Վեհափառ Հայրապետին կողմէ նշանակուած ըլլալով Առաջնորդ Իրաքի Հայոց։

● Դշ. 20 Ապրիլ.— Նորոգուած Ս. Զատկէ տօնին առիթով, կէսօրէ առաջ, Լուսաբարեալ Գերդ. Տ. Հայրիկ Արքեպս., ի գլուխ Միաբանութեան, Հոգեւոր Հայրերու և Երգչախումբի անդամներու մասնակցութեամբ, Ս. Յակոբեան Մայր Տաճարէն դէպի Ս. Գերեզմանատուն Ս. Յակոբայ, ուր կատարուեցաւ Ս. Հոգեհանգստեան Պատարագ։ Ապա, ընկերակցութեամբ քարոզչաց Տիրոջ Կայսին Հինգշաբթի, նոյն առիթով այցելեց Պապական Նախարարին, Անկիլքան Արքեպս.ին և Արաբ–Անկիլքան Եպս.ին։ Իսկ Հոգ. Տ. Ովսէփ Վրդ. Մամալոյ, ընկերակցութեամբ Հոգ. Հայրերու, այցելեց Յունական Համայնքի Նոր Պատր. Փոխանորդ՝ Գերդ. Տ. Օկիւսթին Ֆասոլ Եպս.ին, Հայ–Կաթոլիկ Համայնքի Մեծատուներուն, Մարոնիթ Համայնքի Եպիսկոպոսին և Լատնաբարեկամներու ու Արաբ–Լատնաբարեկամներու երջանկութիւն։

● Բշ. 26 Ապրիլ.— Մեր Ս. Զատկի տօնին առիթով, կէսօրէ առաջ ժամը 11–ին, Պատրիարքարան այցելութեան եկան Քաղաքիս Վանհ. Մուհաֆըզը, ընկերակցութեամբ Ընդհ. Ոստիկանապետին, Զինւորական Ընդհ. Հրամանատարը և այլ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ։

● Դշ. 27 Ապրիլ.— Նոյն առիթով, առաւտեան ժամը 9–ին, Ամեն. Պատրիարք Ս. Հայրը, ի գլուխ Միաբանութեան, Հոգեւորական այցելութիւն տուաւ Ճուխաց Ամեն. Պատրիարքին։

— Ժամը 9·30–էն սկսեալ, Քրիստոնեայ գաղթականութեանց բոլոր հոգեւոր պետերը յաջորդաբար այցելեցին Պատրիարքարան։ Այցելեցին նաեւ Անգլիական Հիւպատոսը, Պապական Գերդ. Նուիրակը և Վանհ. Քաղաքապետը։

● Դշ. 28 Ապրիլ.— Նոյն առիթով, կէսօրէ առաջ, Լուսաբարեալ Գերդ. Տ. Հայրիկ Արքեպս., ընկերակցութեամբ Հոգ. Հայրերու, այցելեց Ղազատոց, Աստղոց և Հաչէշաց Գերդ. Եպիսկոպոսներուն։

● Ուբ. 30 Ապրիլ.— Կէսօրէ ետք, Ծոյլ–Կաթոլիկ Համայնքի Հոգեւոր Հովիւ և Պատր. Փոխանորդ Հանդուցեալ Ձիլոյթիլ Եպս. Ապու–Մսաաալի յիշատակին Շէֆի վարժարանի մէջ կատարուած ազատանդէսին, Պատրիարքարանի կողմէ ներկայ գտնուեցաւ Հոգ. Տ. Ներսես Վրդ. Բագուճեան։

ԵՐԱՇՏԱՒԱՆ ԲՐԵԿՈՑ

Շաբաթ, 27 Մարտ 1965–ի երեկոյեան ժամը 7–ին, Թոռանգաւորաց Վարժարանի և Ընծայարանի լսարանին մէջ տեղի ունեցաւ երաժշտական երեկոյ մը, նուիրուած հայ ականաւոր երաժիշտ Մակար Եկմալեանի։

Վարժարանի և Ընծայարանի Դաստիարակ Պրն. Ց. Պալնիգեանեան թացման խօսքէն ետք, Գ. դասարանի սան Նազարէթ Գոնտրալեան հասկացողութեամբ արտասանեց Վահան Թէքէեանի «Գողթան երգիչները», իսկ սաներէ կազմուած երգչախումբը, դիւվարութեամբ Տրց. Տիրան Ցամուրեանի, կատարեց Եկմալեանի դաշնաւորած «Ճամենայնիի»։ Ընծայարանի Ա. կարգէն Տրց. Գաբրիէլ Թաշճեան մինչեւ Եկմալեանի «Պաղ աղբրի մօտը», որմէ ետք Մակար Եկմալեանի կեանքն ու գործը յայդնութեամբ ներկայացուց Բարեշնորհ Ծովհաննէս Սարկաւագ Այվազեան։ Ան, ըսելէ ետք կենսագրականը մեծ երաժիտին, հանգամանօրէն անդրադարձաւ հայ երաժշտութեան վիճակին՝ ծ.թ. դարու երկրորդ կէսին, և ցոյց տուաւ Եկմալեանի տարած աշխատանքին չափն ու կշիռը՝ մեր տեսիլի երաժշտութեան զարգացման առնչութեամբ։

Յայդոյ այս բանախօսութենէն ետք, Բ. դասարանի սան Յարութիւն Ձնկրեան կարդաց Գարեգին Լեւոնեանի «Իմ վերջին Այցելութիւնը», իսկ երգչախումբը կատարեց Եկմալեանի «Ազնիւ Ընկերջ և Դովհա երեսապէտ»ը։ Փակման խօսքը ըրաւ Հոգ. Տ. Արշակ Աբեղայ Հաչատուրեան, որ այս յայդոյ երեկոյին համար իր գոհունակութիւնը յայտնելէ ետք, շնորհաւորեց յայտագրին մաս առնողներն ու բարեշնորհ բանախօսը, մաղթելով որ նման հատուածներ աւելի յաճախակէ ըլլային։ Երեկոն փակուեցաւ «Հրեշտակ Ջուարթուն» գիշերային աղօթքով։

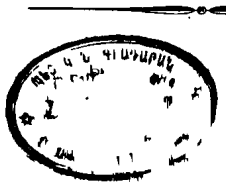

digitised by A.R.A.R.@